

Broj LXV / 2020
Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

GOVOR O STANJU UNIJE: STARE TEME U NOVOM VREMENU

TEMA BROJA STR. 3–4

U FOKUSU STR. 7–8
Bregzit: Dva su jarca vrlo prosta...

KOLUMNA STR. 9–10
Odnosi između Zapadnog Balkana i EU:
Zahlađenje u doba pandemije

AKTUELNO STR. 13–14
Iz ugla javnog zdravlja: Sve boje vazduha

PREDSTAVLJAMO STR. 15–16
Prvi Izveštaj o vladavini prava u EU

6. oktobar **EU predstavila ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan od devet milijardi evra**
Evropska komisija predložila je da EU sa devet milijardi evra podrži ekonomsku konvergenciju Zapadnog Balkana sa EU kroz investicije i podršku: konkurentnosti i inkluzivnom rastu, održivoj povezanosti, prelasku na zeleni rast i digitalizaciju. [Više...](#)

6. oktobar **Objavljeni godišnji Izveštaj Evropske komisije o napretku zemalja Zapadnog Balkana**
Evropska komisija je objavila izveštaje o napretku zemalja Zapadnog Balkana, između ostalog i Izveštaj o napretku Srbije. U izveštajima se detaljno predstavlja šta je svaka od zemalja postigla od objavljivanja poslednjeg izveštaja. Predložene su i smernice u vezi s reformama koje bi trebalo da budu prioritet. [Više...](#)

8. oktobar **Predstavljen novi desetogodišnji plan podrške Romima u EU**
Evropska komisija je usvojila novi desetogodišnji plan za podršku Romima u EU. Fokusiran je na sedam ključnih oblasti: jednakost, inkluzija, participacija, obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje. Za svaku od oblasti u fokusu, Komisija je postavila nove ciljeve i preporuke članicama kako da ih dostignu. [Više...](#)

9. oktobar **Francuski grad Grenobl biće Evropska zelena prestonica 2022. godine**
Grad Grenobl na istoku Francuske imenovan je za Evropsku zelenu prestonicu za 2022. godinu, saopštio je žiri stručnjaka Evropske komisije. Ova titula se od 2008. dodeljuje svake godine nekom evropskom gradu koji je primer u primeni mera zaštite životne sredine i održivog razvoja. [Više...](#)

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Babić Barnes, Vladimir M. Pavlović, Jelena Jorgačević, Tamara Arsić

Autori: Andrijana Lazarević, Tamara Arsić, Aleksandra Zdravković, Srđan Kukolj, Ognjan Pantić, Jelena Babić Barnes

Lektura: Marijana Milošević

Beogradska otvorena škola objavljuje elektronski bilten „**Progovori o pregovorima**“. Za stavove i informacije u autorskim tekstovima i intervjuima odgovorni su sami autori, odnosno intervjuisane osobe.

Govor o stanju Unije

STARE TEME U NOVOM VREMENU

I pored svih ambicioznih ciljeva, strategija, investicionih paketa i partnerstava, verovatno predsednicu Komisije Ursulu fon der Lajen i plaše i hrabre sopstvene reči: budućnost će biti onakva kakvom je napravimo. A Evropa će biti onakva kakvu mi želimo.

Predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen (*Ursula von der Leyen*), održala je 16. septembra govor o stanju Unije, rezimirajući tako prvih devet meseci mandata nove geopolitičke Evropske komisije. Predsednica se prvi put, umesto u službenom sedištu parlamenta u Strazburu, obratila poslanicima Evropskog parlamenta u Briselu.

Od njenog inauguracionog govora do prvog govora o stanju Unije mnogo toga se promenilo. To se najpre odlikava u temama koje su istaknute kao važne u novembru 2019. i sada septembra 2020. godine. U tih 79 minuta, prošle godine glavne teme bile su **ekonomija, zdravlje i tehnologija**,¹ dok su prošlog meseca ključne reči bile krhkost, oporavak, ali i *Next Generation EU*, što je naziv fonda koji je nastao kao posledica krhkosti i potrebe za oporavkom Unije od krize izazvane virusom Covid-19.²

Govor Ursule fon der Lajen bio je strukturisan u četiri celine koju su naslovljene: „Zajedno ćemo ovo prebroditi: ispunićemo evropska obećanja“; „Kretanje Evrope napred: Izgradnja sveta u kom želimo da živimo“; „Vitalna Evropa u krhkom svetu“; „Nova vitalnost za Evropu“.³

Obećanja i koraci

Predsednica Komisije je započela govor ističući da je „kriza otkrila opterećenost i krhkost zdravstvenih sistema i pokazala nam je koliko je **naša zajednica vrednosti** (EU) zaista krhka“, ali i da je ovo trenutak za Evropu da krene od „krhkosti ka novoj vitalnosti“. Alat za to je **EU za sledeću generaciju** (*EU Next Generation*).

Data su tri ključna obećanja: **zaštita, stabilnost i mogućnosti**. U tom kontekstu, istaknuto je da „Evropa mora nastaviti da štiti živote i sredstva za život, što zahteva da se nastavi u pravcu pažljivog, odgovornog i jedinstvenog odgovora na pandemiju“, koji treba da rezultira izgradnjom jake **Evropske zdravstvene unije**, čije je postojanje pandemija dodatno istakla. Kako bi se

¹ Politico. 2020. *Ursula von der Leyen's State of the Union speech – compared*. Poslednji pristup: 13. 10. 2020. <https://www.politico.eu/article/ursula-von-der-le-yen-state-of-the-union-speech-compared/>

² Isto.

³ U nastavku teksta označeni delovi citirani su iz: *European Commission*. 2020. „State of the Union Address 2020“. Poslednji pristup: 12. 10. 2020. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/soteu_2020_en.pdf

Izvor: <https://www.euractiv.com/>

„ojačala spremnost na reagovanje i upravljanje prekograničnim pretnjama po zdravlje“ planirana su tri koraka: **osnaživanje Evropske agencije za lekove i Evropskog centra za prevenciju i kontrolu bolesti (ECDC) izgradnja evropske Agencije za napredna biomedicinska istraživanja i razvoj (BARDA)**; pokretanje pitanja **zdravstvenih kompetencija**.

Sva ova pitanja biće na agendi **Konferencije o budućnosti Evrope**. Pored toga, u ovom kontekstu, najavljen je i organizovanje **Globalnog samita o zdravlju 2021. godine u Italiji**.

Govoreći o partnerstvu s najbližim susedima, predsednica Komisije se osvrnula na Zapadni Balkana, s kojim EU „deli istu istoriju i istu sudbinu i čija budućnost leži u EU“, dodatno slikovito pojašnjavajući da je „Zapadni Balkan deo Evrope – a ne samo usputna stanica na putu svile“.

Kada je reč o obezbeđivanju **zaštite i solidarnosti za sve**, pored **minimalnih plata**, čije je uvođenje u svim zemljama postavljeno kao cilj, drugo obećanje se tiče **stabilnosti** evropske ekonomije. Komisija je prvi put u istoriji odmah pokrenula tzv. *escape clause* kojom je omogućeno državama članicama sprovođenje fleksibilnih budžetskih mera u svrhu pružanja finansijske podrške nacionalnim zdravstvenim sistemima, kao i ekonomiji, a zarad zadržavanja radnih mesta. „Odobranje više od tri milijarde evra za podršku kompanijama i industriji: od ribara u Hrvatskoj i poljoprivrednika u Grčkoj, do malih i srednjih preduzeća u Italiji.“

Treće trajno obećanje jesu **mogućnosti**, jer je uloga **jedinstvenog tržišta** prepoznata kao presudna. Kako bi došlo do

„vraćanja četiri slobode – u potpunosti i što je brže moguće“ najpre je neophodno obezbediti potpunu funkcionalnost **zone Šengena**. Predsednica Komisije je u svom obraćanju, a u tom kontekstu, najavila i rad s Parlamentom i državama članicama na novoj **Strategiji za budućnost Šengena**.

O sutrašnjici

Govoreći o **Kretanju Evrope napred: Izgradnja sveta u kom želimo da živimo**, Evropski zeleni ugovor (*European Green Deal*) je označen kao ključni nacrt EU za planiranu transformaciju i ostvarenje cilja o klimatskoj neutralnosti kontinenta do 2050. godine. „Nakon održanih javnih konsultacija i sprovedenih opsežnih procena uticaja, emisije su opale za 25% od 1990. godine, ekonomija je porasla za više od 60%, na osnovu čega je Evropska komisija predložila povećanje cilja za 2030. godinu, **odnosno smanjenje emisije gasova na najmanje 55%**“. Zarad ostvarenja proklamovanog cilja najavljeno je revidiranje celog zakonodavstva Unije o klimi i energetici kako bi se učinilo „pogodnim za 55%.“

Jedan od glavnih ciljeva nove Komisije je i od samog početka istaknuta težnja da se naredna decenija učini „evropskom digitalnom decenijom“. U tom smislu poseban fokus staviće se na zaštitu podataka i tehnologiju, posebno na veštačku inteligenciju zbog čega će Komisija uskoro predložiti siguran **evropski e-identitet**. U ovom delu najavljena je i investicija od osam milijardi evra u sledeću generaciju **superračunara** – „najsavremenije tehnologije izrađene u Evropi“.

Govoreći u kontekstu **vitalne Evrope u krhkom svetu**, predsednica Komisije je istakla da je „pandemija istovremeno pokazala i krhkost globalnog sistema i važnost saradnje u rešavanju kolektivnih izazova“. Istaknuta je potreba jačanja Unije koja će biti sposobna da „predvodi globalni odgovor“.

Evropa i svet

Predsednica Komisije se dalje osvrnula na odnose EU s **Kinom, Rusijom, SAD, Ujedinjenim Kraljevstvom**, ali i s državama **Zapadnog Balkana**. Govoreći o odnosu između Evropske unije i Kine, istaknuto je da je partnerstvo s Kinom jedno od „strateški najvažnijih i najizazovnijih“ pri čemu je „Kina pregovarački partner, ekonomski konkurent i sistemski rival“. Na ovom mestu je istaknuta potreba da se bude glasan „kada god i gde god da dođe do kršenja ljudskih prava – bilo u Hong Kongu ili sa Ujgurima“. Analizirajući odnose s Rusijom, predsednica se dotakla aktuelnih dešavanja i istakla da „trovanje Alekseja Navaljnog (*Alexei Navalny*) naprednim hemijskim sredstvom nije jednokratno.“ Produbljenje i usavršavanje partnerstva sa Amerikom i jačanje „transatlantskog saveza – zasnovanog na zajedničkim vrednostima i istoriji i neraskidivoj vezi naroda“, jeste potreba u vremenima koja dolaze nezavisno od rezultata budućih američkih predsedničkih izbora.

Kada je reč o Ujedinjenom Kraljevstvu predsednica je skrenula pažnju da je Sporazum o izlasku iz Unije, koji je ratifikovan od strane Parlamenta, „nemoguće jednostrano promeniti, zanemariti ili ne primeniti“. Pozivajući se na reči Margaret Tačer (*Margaret Thatcher*), ona je podsetila da: „Britanija ne krši ugovore. Bilo bi loše za Britaniju, loše za odnose sa ostatkom

sveta i loše za bilo koji budući trgovinski ugovor“, ukoliko bi se tako nešto desilo.

Govoreći o **partnerstvu s najbližim susedima**, predsednica Komisije se osvrnula na **Zapadni Balkan** sa kojim EU „deli istu istoriju i istu sudbinu i čija budućnost leži u EU“, dodatno slikovito pojašnjavajući da je „Zapadni Balkan deo Evrope – a ne samo usputna stanica na putu svile“.

U kontekstu obezbeđivanja zaštite i solidarnosti za sve, pored minimalnih plata, čije je uvođenje u svim zemljama postavljeno kao cilj, drugo obećanje se tiče stabilnosti evropske ekonomije. Komisija je prvi put u istoriji odmah pokrenula tzv. escape clause kojom je omogućeno državama članicama sprovođenje fleksibilnih budžetskih mera u svrhu pružanja finansijske podrške nacionalnim zdravstvenim sistemima, kao i ekonomiji, a zarad zadržavanja radnih mesta.

Nova vitalnost

„Ako će Evropa igrati ovu vitalnu ulogu u svetu – ona **takođe mora interno da stvori novu vitalnost**“, istakla je predsednica Komisije.

U ovom delu predočena je potreba za daljim radom na regulisanju pitanja **migracija** i najavljen je novi **Pakt o migracijama**, uz zahtev da „u suočavanju sa ovim izazovom svaka država i cela Evropa učine svoj deo posla“. Kao preventivni alat za rano otkrivanje izazova i pronalaženje rešenja predstavljen je i **Izveštaj o vladavini prava**, koji se odnosi na sve države članice EU. Ovim se nastoji izbeći nazadovanje u vladavini prava, ali i „osiguranje budžeta i fonda „EU za sledeću generaciju“ od bilo koje vrste prevare, korupcije i sukoba interesa“. Na tom tragu biće imenovan prvi **koordinator Komisije za borbu protiv rasizma** koji će raditi direktno sa građanima, civilnim društvom i institucijama. U težnji da se izgradi **Unija jednakosti** najavljen je da će Komisija uskoro predstaviti **Strategiju za jačanje LGBTQI prava**.

I pored svih ambicioznih ciljeva, strategija, investicionih paketa i partnerstava, verovatno predsednicu Komisije i plaše i hrabre sopstvene reči: „budućnost će biti onakva kakvom je napravimo. A Evropa će biti onakva kakvu mi želimo.“

Od ideje do realizacije dug je put, isto koliko od krhkosti do vitalnosti. Između ta dva nalazi se rad.

Andrijana Lazarević,
Beogradska otvorena škola

BREGU: ZAPADNI BALKAN NE MOŽE DA IZGUBI JOŠ JEDNU DECENIJU ZBOG NOVIH NESTABILNOSTI

Rekla sam to mnogo puta i zaista verujem da što je regionalna saradnja bolja, mi smo jači. Zajedno možemo opstati kao tržište i biti pouzdaniji i zanimljiviji za strane investitore, što znači veći ekonomski rast i otvaranje novih radnih mesta. Sve ekonomije Zapadnog Balkana, sa oko 18 miliona stanovnika, čak i manje zbog migracija, mogu se uporediti s jednom manjom evropskom državom, pa da bismo napravili ozbiljan uticaj, moramo zajedno da koračamo.

Regionalna inicijativa „Zeleni koridori“ omogućila je neometan protok robe u najkritičnijoj fazi pandemije koronavirusa (COVID-19) stabilizujući protok robe u regionu Zapadnog Balkana što je u značajnoj meri pomoglo izvozno orijentisanim kompanijama, ali i onima čija proizvodnja zavisi od uvoza. Kriza je pokazala da „soliranje“ na malom regionalnom prostoru može biti pogubno, ali i da Zapadni Balkan ima mogućnosti i snagu da sprovede zajedničke inicijative zarad normalizacije života u međuzavisnim privredama. O „Zelenim koridorima“ razgovarali smo sa Majlindom Bregu, generalnom sekretarkom Saveta za regionalnu saradnju (RCC) koji je koordinisao ovu regionalnu inicijativu.

European Western Balkans: Da li su „Zeleni koridori“ ublažili teške ekonomske posledice koronavirusa za zemlje Zapadnog Balkana?

Majlinda Bregu: „Zeleni koridori“ su jedna od uspešnijih priča postignutih u vreme velike krize. Zapadnobalkanska šestorka, Savet za regionalnu saradnju, Transportna zajednica i CEFTA, uz podršku Evropske komisije i naših graničnih suseda zemalja članica EU, pomogli su vladama u regionu da implementiraju neophodnu meru u datoj situaciji za održavanje protoka robe, posebno hrane, lekova i medicinske opreme u regionu i između regiona i EU, u vreme blokade izazvane izbijanjem koronavirusa.

EWB: Šta su bile najveće prepreke u implementaciji „Zelenih koridora“ kao specifičnog režima graničnih prelaza?

MB: Među ekonomijama Zapadnog Balkana postoji 14 graničnih prelaza i još 18 sa zemljama članicama EU. U jednom trenutku, bilo je potrebno više od 20 sati čekati za prelaz granice, kako bi se završile sve granične procedure, sanitarni i zdravstveni pregledi vozača. Pored toga što je to izuzetno dugotrajan proces koji odlaže, a čak često i prekida, lance snabdevanja, on je i skup – proračun je da svaki minut čekanja košta skoro dva evra po kamionu, odnosno 26 miliona sati provedenih na inter-nim granicama zemalja regiona. Imajte na umu i sledeću cifru: na početku pandemije teško je moglo proći dnevno 2.000 kamiona. Danas je taj broj dostigao više od 13.000 dnevno. Dakle, ne samo da su „Zeleni koridori“ omogućili ravnomerniji granični

Izvor: <https://europeanwesternbalkans.rs/>

prelaz i omogućili da roba stigne na odredište na vreme, već su i uštedeli ozbiljan novac, vreme i stres, što moram da naglasim. Ne zaboravite da govorimo o situaciji kada je zaključavanje granica bila potpuna novina, što je u kombinaciji s neizvesnim zalihama osnovnih dobara izazvalo anksioznost građana, ne samo u regionu već i širom sveta.

Sigurna sam da ćete se složiti da u našem regionu nema mnogo stvari koje teku lako ili glatko, zbog čega svi pretendujemo i radimo da se, uprkos svim poteškoćama i razlikama koje postoje u našem regionu, saradnja isplati.

Među ekonomijama Zapadnog Balkana postoji 14 graničnih prelaza i još 18 sa zemljama članicama EU. U jednom trenutku, bilo je potrebno više od 20 sati čekati za prelaz granice, kako bi se završile sve granične procedure, sanitarni i zdravstveni pregledi vozača. Na početku pandemije teško je moglo proći dnevno 2.000 kamiona. Danas je taj broj dostigao više od 13.000 dnevno.

EWB: Može li regionalna saradnja biti spas zemljama Zapadnog Balkana u prevazilaženju krize? Da li je moguće da ovaj režim graničnih prelaza postoji i u budućnosti, van konteksta krize izazvane širenjem virusa COVID-19?

MB: Rekla sam to mnogo puta i zaista verujem da što je regionalna saradnja bolja, mi smo jači. Zajedno možemo opstati kao tržište i biti pouzdaniji i zanimljiviji za strane investitore, što znači veći ekonomski rast i otvaranje novih radnih mesta. Prisetime se sporazuma o romingu. Bilo je teško, ali danas ga imamo zahvaljujući snažnom duhu regionalne saradnje. Sve ekonomije Zapadnog Balkana, sa oko 18 miliona stanovnika, čak i manje

zbog migracija, mogu se uporediti s jednom manjom evropskom državom, pa da bismo napravili ozbiljan uticaj, moramo zajedno da koračamo. I na tome Savet za regionalnu saradnju kontinuirano i neumorno radi. Regionalna saradnja je proteklih godina ojačala, kao i samosvest da je regionalna ekonomska integracija neophodna. Leto iza nas je jasno pokazalo regionalnu međuzavisnost. Da, okolnosti su nas primorale na ovaj novi model stvarnosti, ali one takođe jasno ilustruju šta prkoseći saradnji i dobrosusedskim odnosima mogu da učine ljudima.

Nadam se da će se smanjenjem zdravstvenog rizika koji sa sobom nosi koronavirus granice otvoriti polako i trajno, jer zatvorene granice nisu nikom od koristi, posebno granice EU sa Zapadnim Balkanom. „Zeleni koridori“ mogu poslužiti kao primer uspešne regionalne saradnje, a mi ćemo se potruditi da ove međusobne koridore proširimo i učinimo zelenijim.

Stara izreka koja kaže da ne cenimo ono što imamo dok ga ne izgubimo još jednom se pokazala tačnom. I isto koliko i ja, naši građani veruju u regionalnu saradnju. Njihova podrška nastavlja da raste na godišnjem nivou: 77% ove godine, u poređenju sa 74% u 2018. godini. Pre skoro četiri godine započeli smo svoj rad na Regionalnom ekonomskom prostoru (REA). Nekoliko zapaženijih uspeha su već ostvareni kao deo naših zajedničkih napora. Ostali regionalni procesi su u toku i očekujemo dodatne rezultate koji su neizbežni. Budućim REA 2, region bi trebalo da nastavi put promovisanja Svetske banke kao zajedničkog investicionog prostora, slobodnog kretanja kapitala i usluga, zajedničkih turističkih proizvoda, nadogradnje digitalne infrastrukture, međusobne povezanosti i baze veština, podsticanja

Ako kvalifikovani i obrazovani mladi ljudi ne vide evropsku perspektivu kod kuće, iskoristiće postojeće mogućnosti za migraciju i tražiti bolje životne uslove u EU. Transatlantsko partnerstvo i regionalna saradnja uvek su dobrodošli da bi region i dalje plovio na zapad.

inovacija i preduzetništva. Tu je takođe i uvežbavanje regionalne saradnje i koordinacije radi zadržavanja i privlačenja talenata, radeći na Zelenoj agendi Zapadnog Balkana. Pored toga, neophodna je i kapitalizacija ranijih dostignuća poput rominga ili Digitalnog samita Zapadnog Balkana, kako bismo postigli slične uspehe u budućnosti. Takođe, postoji i segment mobilnosti gde predviđamo rad na povećanju mobilnosti studenata, istraživača

i profesora, putovanja građana s ličnim kartama širom regiona, što je u celini i ključna dimenzije mobilnosti. Konačno, tu je rad na uklanjanju radnih dozvola unutar regiona, što omogućava nesmetano kretanje i razmenu radne snage u čitavom Zapadnom Balkanu.

EWB: Mogu li „Zeleni koridori“ poslužiti kao primer uspešne regionalne saradnje?

MB: Nadam se da će se smanjenjem zdravstvenog rizika koji sa sobom nosi koronavirus, granice otvoriti polako i trajno, jer zatvorene granice nisu nikom od koristi, posebno granice EU sa Zapadnim Balkanom. Da odgovorim na vaše pitanje: da, „Zeleni koridori“ mogu poslužiti kao primer uspešne regionalne saradnje, a mi ćemo se potruditi da ove međusobne koridore proširimo i učinimo zelenijim. Vreme odmiče i Zapadni Balkan ne može izgubiti još jednu deceniju obeleženu novim potencijalnim nestabilnostima. To je opasno. Ako kvalifikovani i obrazovani mladi ljudi ne vide evropsku perspektivu kod kuće, iskoristiće postojeće mogućnosti za migraciju i tražiti bolje životne uslove u EU. Transatlantsko partnerstvo i regionalna saradnja uvek su dobrodošli da bi region i dalje plovio na zapad.

**Intervju je preuzet s portala European Western Balkans: <https://europeanwesternbalkans.rs/>*

Bregzit

DVA SU JARCA VRLO PROSTA...

Iako je rok da se dve strane dogovore o sporazumu kraj godine, dva meseca je zapravo potrebno organima i institucijama EU da potvrde odredbe budućeg odnosa, što znači da UK i EU imaju vremena da se do kraja oktobra usaglase. Ako deveta runda pregovora ne bude iznedrila neko rešenje, UK od 1. januara 2021. neće imati nikakav formalni dogovor sa EU o saradnji, kako trgovinskoj, tako ni o policijskoj ili bezbednosnoj saradnji, niti u mnogim drugim oblastima.

Ujedinjeno Kraljevstvo nije država članica Evropske unije, ali to više nije novost, s obzirom na to da je još 31. januara 2020. godine stupio na snagu Sporazum o povlačenju. Nakon toga je, kao što je poznato, počeo tranzicioni period, koji je predviđeno da traje 11 meseci. Do kraja ove godine se podrazumeva da će UK nastaviti da poštuje sva pravila i zakone EU, da doprinosi budžetu EU, uz nepromenjene trgovinske odnose, ali da predstavnici UK neće učestvovati u radu organa i institucija EU.

Takođe, nakon stupanja na snagu Sporazuma o povlačenju, u narednom periodu potrebno je ispregovarati o odredbama Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU i UK, ali i ostala problematična i izazovna pitanja novog odnosa između bloka i UK, poput sprovođenja zakona, razmene podataka, bezbednosti, vazduhoplovnih standarda, pristupa ribolovnim vodama, snabdevanja strujom i gasom, licenciranja i regulacije lekova i druga.

I dok se, u ovoj godini nepredviđenih i neplaniranih situacija, velikom brzinom približava 31. decembar 2020, kada se zvanično završava tranzicioni period, hajde da vidimo: dokle su pregovori stigli i da li će uopšte biti sporazuma?

Pre toga, važno je pomenuti da je rok za produženje tranzicionog perioda prošao. Drugim rečima, UK ima još oko dva meseca da ispregovara o nerešenim pitanjima. Premijer Boris Džonson je u nekoliko navrata naglašavao da će najveći deo uslova budućeg odnosa (čitaj: trgovinskih odnosa) biti utvrđen do 15. oktobra kada će se sastati lideri EU u Briselu. Tada će se, između ostalog, razgovarati i o statusu pregovora između UK i EU. Iako ovaj dogovor mora biti gotov do kraja oktobra, kako bi ga institucije i organi EU odobrili do kraja godine, zvaničnici EU nisu optimistični u vezi s pomenutim rokom.

Tri tačke sporenja

Dosad je održano osam rundi pregovora između UK i EU, s devetom u toku, ali čini se, bez mnogo konkretnih rešenja. Osim što je situacija s pandemijom virusa korona u određenoj meri pomerila prioritete, postoje i velika neslaganja.

Izvor: <https://www.hrw.org/>

Prvu tačku sporenja predstavlja Sporazum o slobodnoj trgovini. Nije mnogo urađeno niti dogovoreno, i pitanje je da li će do njega uopšte doći. A čak i ako se to desi, ovaj sporazum će biti vrlo jednostavan. Ipak, čak i u osnovnom modelu sporazuma postoje prepreke, a ključna se odnosi na ravnopravne tržišne uslove koji osiguravaju da preduzeća i kompanije na obe strane imaju jednake uslove, tj. da niko nema nefer i nekonkurentnu prednost.

EU traži da na snazi u UK ostanu pravila koja se tiču prava radnika, propisa u vezi sa životnom sredinom, a naročito sporna su ona koja se tiču državne pomoći, odnosno subvencija koje vlada daje preduzećima, dok UK naglašava da je i poenta Bregzita bila da se oslobode poštovanja zajedničkih pravila.

EU traži da na snazi u UK ostanu pravila koja se tiču prava radnika, propisa u vezi sa životnom sredinom, a naročito sporna su ona koja se tiču državne pomoći, odnosno subvencija koje vlada daje preduzećima, dok UK naglašava da je i poenta Bregzita bila da se oslobode poštovanja zajedničkih pravila.

Drugi problem je ribolov. UK je u ovoj oblasti do kraja godine vezana za pravila EU, odnosno za Zajedničku politiku ribarstva EU. To znači da ribarske flote svih država članica EU imaju potpun pristup međusobnim vodama (osim pristupu 12 nautičkih milja od obale), ali pravo na ribolov svih vrsta podleže godišnjim pregovorima. Kada je reč o pravu na ribolov u britanskim vodama, 60% tona ukupno ulovljene ribe ulovi se stranim čamcima, što se oduvek u UK smatralo „lošim dogovorom“ i predstavlja emotivno pitanje za stanovnike UK.

Ukratko, problem nastaje jer UK zahteva puni pristup tržištu EU, na kome bi prodala ribu, a EU želi pun pristup svojim čamcima za ribolov u vodama UK, što UK smatra nemogućim jer su „britanska ribolovna područja isključivo za britanske čamce“.

Iako ribolov čini mali deo obe ekonomije, ovo pitanje je značajno jer je bilo u značajnoj meri zastupljeno tokom kampanje u UK za napuštanje EU 2016. godine.

Stručnjake plaši činjenica da bi UK od 1. januara mogla trgovati sa EU po pravilima Svetske trgovinske organizacije. Uvođenje carina na robu dovelo bi do povećanja troškova proizvodnje, ali konačno i do povećanja cena za krajnje potrošače. Ovome u prilog govori i to što je EU najveći trgovinski partner UK sa 49% razmene, a da 12% trgovinskog prometa EU ide na UK, koja je treći partner po veličini.

Poslednje, ali ne i manje važno, jeste pitanje upravljanja budućim sporazumima, odnosno načinima na koje će se oni sprovesti, ali i kakva će biti uloga i nadležnost Evropskog suda pravde nakon isteka tranzicionog perioda, tokom kog je imao nepromenjenu nadležnost. Uzimajući u obzir Džonsonove izjave da Evropski sud pravde neće imati nikakvu nadležnost u budućim odnosima između EU i UK, pitanje arbitražnog sistema u slučaju sporova ostaje do daljeg – bez odgovora.

Gratis problem

Već ustaljeni problem kada je u pitanju Bregzit predstavlja jedina kopnena granice između UK i EU – između Republike Irske i Severne Irske.

Prema Protokolu o Severnoj Irskoj, koji je potpisan pre skoro godinu dana, prihvaćeno je da se na granici Severne Irske prema ostatku UK uvedu pojačane kontrole robe koja ulazi u Severnu Irsku iz UK, kako bi Republika Irska i Severna Irska ostale jedinstveni ekonomski prostor. Dakle, na pojedinu robu koja iz UK ulazi u Severnu Irsku biće plaćane carine, koje će biti refundirane ukoliko ona ostane u Severnoj Irskoj, tj. ne bude transportovana u Republiku Irsku.

Takođe, Severna Irska nastaviće da poštuje pravila EU o poljoprivrednim i industrijskim proizvodima i da primenjuje evropske carinske propise u lukama, dok će na granici između Severne Irske i UK biti postavljeni novi kontrolni punktovi za trgovinu robom.

Novina je što je u britanskom Parlamentu usvojen predlog Zakona o unutrašnjem tržištu, koji podrazumeva nove barijere za trgovinu robom koja ulazi iz Republike Irske, preko Severne Irske, u UK. Ovaj predlog zakona podrazumeva odustajanje od odredbi Protokola o Severnoj Irskoj i vraćanje na, tzv. tvrdi granicu između dve Irske, što načelno znači da UK ovim zakonom

krši obaveze iz Sporazuma o povlačenju koji je stupio na snagu 31. januara 2020. godine.

Usled svega navedenog, EU je početkom oktobra pokrenula postupak protiv vlade UK zbog kršenja sporazuma o Bregzitu. Međutim, čini se da to nema mnogo odjeka u vladi UK. Premijer Džonson tvrdi da novi zakon služi da odbrani teritorijalni integritet UK uz osiguranje kontinuiteta razmene između Severne Irske i UK.

Ima li mesta za optimizam?

Rokovi su kratki, a otvorenih pitanja je puno. Iako je rok da se dve strane dogovore o sporazumu kraj godine, zapravo, dva meseca je potrebno organima i institucijama EU da potvrde odredbe budućeg odnosa, što znači da UK i EU imaju vremena do kraja oktobra da se usaglase.

Stranim čamcima se ulovi 60% tona ukupno ulovljene ribe u UK, što se oduvek u UK smatralo „lošim dogovorom“ i predstavlja emotivno pitanje. Ukratko, problem nastaje jer UK zahteva puni pristup tržištu EU, na kome bi prodala ribu, a EU želi pun pristup svojim čamcima za ribolov u vodama UK, što UK smatra nemogućim jer su „britanska ribolovna područja isključivo za britanske čamce“.

Ako deveta runda pregovora ne bude iznedrila neko rešenje, UK od 1. januara 2021. neće imati nikakav formalni dogovor sa EU o saradnji, kako trgovinskoj, tako ni o policijskoj i bezbednosnoj saradnji, niti u mnogim drugim oblastima.

Boris Džonson je prilično optimističan u vezi s pitanjem ishoda bez sporazuma i smatra da će i to biti dobar ishod za UK, jer će tako preuzeti potpunu kontrolu nad svojim zakonima i vodama.

Ipak, stručnjaci nisu toliko optimistični. Naprotiv, plaši ih činjenica da bi UK od 1. januara mogla trgovati sa EU po pravilima Svetske trgovinske organizacije. Uvođenje carina na robu dovelo bi do povećanja troškova proizvodnje, ali konačno i do povećanja cena za krajnje potrošače. Ovome u prilog govori i to što je EU najveći trgovinski partner UK sa 49% razmene, a da 12% trgovinskog prometa EU ide na UK, koja je treći partner po veličini (posle SAD i Kine).¹ Stručnjaci takođe naglašavaju da bi izostanak dogovora između EU i UK, i navedeni scenario, imao pogubniji efekat po britansku ekonomiju od krize izazvane virusom korona.

Izreka kaže da pametniji popušta. Pitanje je da li će se naći neko pametniji.

Tamara Arsić, Beogradska otvorena škola

¹ <https://www.slobodnaevropa.org/a/bregzit-velika-britanija-sporazum-sa-eu-do-15-oktobra/30825298.html>

Odnosi između Zapadnog Balkana i EU

ZAHLAĐENJE U DOBA PANDEMIJE

Da li su, nakon pet meseci proteklih u iznalaženju odgovora na krizu, države regiona dalje od Unije nego što je to bilo pre izbijanja krize? Kolika je krivica odnosno odgovornost Evropske unije, a kolika političkih elita u regionu?

Globalna kriza izazvana pandemijom virusa covid-19, pokrenula je niz pitanja i dilema u vezi sa ulogom i funkcionisanjem institucija na nivou EU, s jedne strane, i institucija država članica s druge strane.¹ Iako je na početku krize kolektivni, usaglašen i na solidarnosti utemeljen odgovor država članica izostao, one su ipak nakon prvog talasa uspele da se slože i, posle Samita EU u julu, da dogovore novi budžet i novi finansijski instrument naslovljen „EU za sledeću generaciju“ (*EU Next Generation*) kako bi se izborile s posledicama pandemije.

Gde su bile zemlje kandidati na početku procesa i da li su s vremenom identifikovane kao partneri EU u krizi?

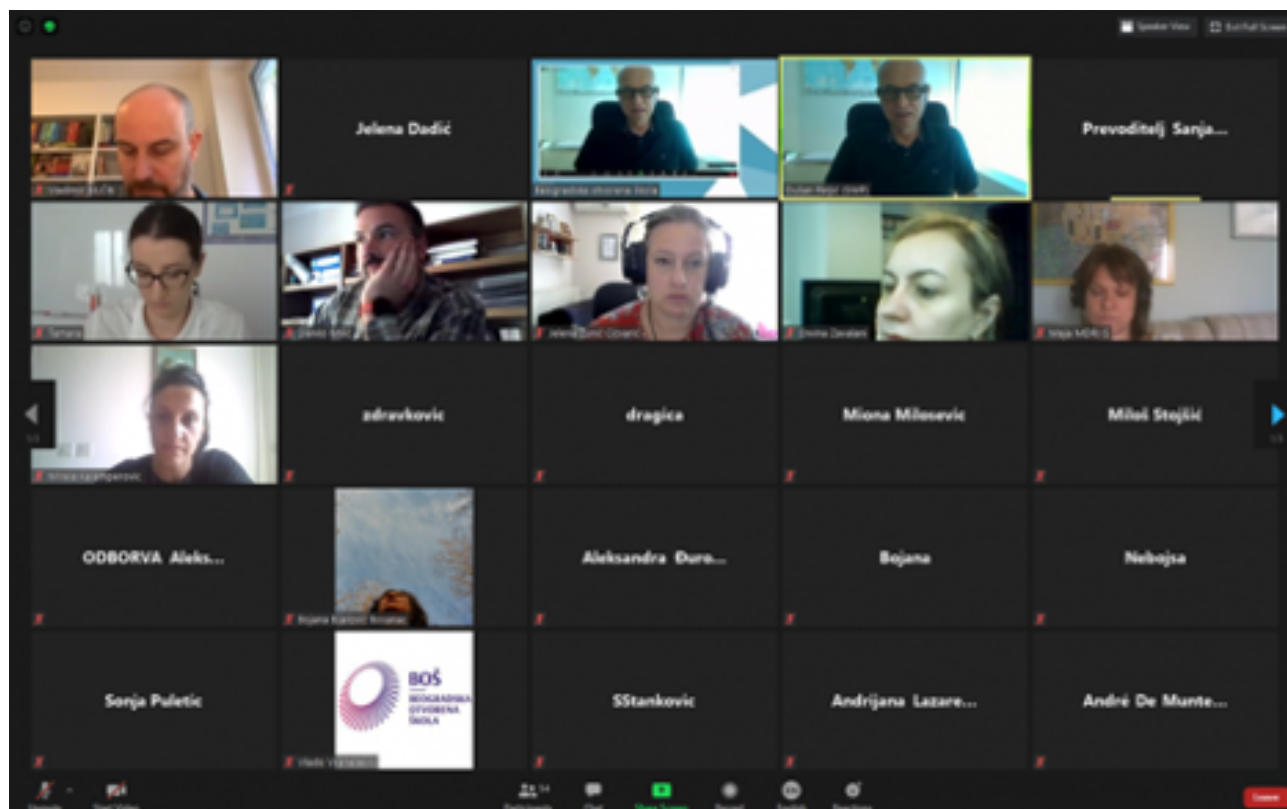
¹ <http://mle.bos.rs/agenda.html>

Na početku pandemije pisali smo o inicijalnom odgovoru Unije² na posledice krize izazvane virusom covid-19. Tada je istaknuto da je EU u Srbiji posebno, ali i u čitavom regionu, okarakterisana kao krivac za (ne)činjenje i akter čija pomoć, iako je zakasnila, nije izostala.

Krivica Evropske unije

Pet meseci nakon toga, u okviru godišnje konferencije Beogradske otvorene škole, *Move.Link.Engage* pitanje o odgovoru Unije na krizu izazvanu virusom covid-19 i njeno reagovanja kao partnera, ponovo je pokrenuto. Za razliku od nabavke opreme, koja je tada bila centralna tema, u ovom periodu govorimo o zajedničkim akcijama u pogledu nabavki vakcina. Koordinisana akcija Unije, ali i trećih država (nečlanica) predstavljala bi „izraz solidarnosti“ i mogućnost za Uniju da ispravi grešku s početka krize o zakasneloj i selektivnoj pomoći. Istovremeno, pravovremenom reakcijom i uključivanjem regiona u nabavku vakcina bio bi izbegnut vakum koji je, usled

² Arsić, Tamara. 2020. EU: Krivac za (ne)činjenje. Bilten „Progovori o pregovorima“, 15–16. [https://eupregovori.bos.rs/progovori-o-pregovorima/uploaded/Bilten%2059%20FINAL%20\(1\).pdf](https://eupregovori.bos.rs/progovori-o-pregovorima/uploaded/Bilten%2059%20FINAL%20(1).pdf)

odsustva Unije, ispunila Kina, ali i Rusija o čijim se vakcinama uveliko priča.

Da li je, nakon pet meseci proteklih u iznalaženju odgovora na krizu, Zapadni Balkan dalje od Unije nego što je to bio pre izbijanja krize? Da li je krivica za to jednostrana?

Iako se stiče utisak da, na osnovu političkih poruka koje se šalju, političke elite u regionu Zapadnog Balkana, za razliku od građana, nisu dovoljno posvećene evropskim integracijama, krivica je i na drugoj strani. Iako se Evropska unija „suočava sa velikom krizom i nedostatkom resursa, a vreme je najvažniji resurs, Zapadni Balkan treba posmatrati kao integralni deo Unije i takva poruka mora

U trenutku koji se ističe kao ključan za dalje odnose EU i država kandidata za članstvo, neophodno je više pažnje usmeriti na političke elite i vlade koje su zarobile države i građanima oduzeli participativnost. Iako građani u ovim državama većinski podržavaju članstvo u EU, potrebno je da i političke elite i donosioci odluka gledaju ka istom cilju i pokažu veću posvećenost i jasnije odgovore.

biti poslata jer je proširenje jedina održiva strategija za Zapadni Balkan“, a solidarnost je osnov postojanja i funkcionisanja Unije od njenog osnivanja. U tom kontekstu umesto političkih poruka o evropskoj perspektivi, regionu je neophodno obezbediti grantove i, kada je reč o pandemiji, jednak pristup vakcinama i jednak tretman koji uživaju građani Unije.

Zarobljene države

Jedna od konkretnih investicionih inicijativa za Zapadni Balkan jeste i nedavno predloženi Ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan EU, kojim je predviđeno do devet milijardi evra za dugoročni ekonomski oporavak i regionalne ekonomske integracije zemalja Zapadnog Balkana. Pomenuti ekonomski paket treba da bude odobren od strane Evropskog parlamenta u okviru budžeta za period 2021–2027.

Umesto političkih poruka o evropskoj perspektivi, regionu je neophodno obezbediti grantove i, u kontekstu pandemije, jednak pristup vakcinama i jednak tretman koji uživaju građani Unije.

Ono što se uočava kao dodatni problem na obe strane jeste i prenošenje poruka, kako EU prema regionu, tako i u suprotnom smeru. „EU mora da vidi da postoji volja da se zemlje u regionu reformišu, iako je jasno da reforma i transformacija sa sobom nose političke i druge troškove“. S druge strane, neophodno je jasno istaći da građani Zapadnog Balkana nisu građani drugog reda te da je „proširenje EU na Zapadni Balkan veliki korak ka

zaokruživanju čitavog evropskog projekta“ i nešto što „treba da se uradi sada, a ne u perspektivi“ jer je Zapadni Balkan u središtu Evrope, a ne u dvorištu Evropske unije.

U trenutku koji se ističe kao ključan za dalje odnose EU i država kandidata za članstvo, neophodno je više pažnje usmeriti na političke elite i vlade koje su zarobile države i građanima oduzeli participativnost. Iako građani u ovim državama većinski podržavaju članstvo u EU, potrebno je da i političke elite i donosioci odluka gledaju ka istom cilju i pokažu veću posvećenost i jasnije odgovore, što bi olakšalo rad institucija EU u pogledu Zapadnog Balkana.

Političke promene, i uopšte reforme, ne dešavaju se preko noći i one svakako nose određene političke troškove, ali je bitno napomenuti da su to promene koje sprovode ljudi, zbog ljudi koji su ih legitimno izabrali da budu njihovi predstavnici, s kojima će Evropska unija, kao ključni akter u regionu, nastaviti da radi u cilju daljeg poboljšanja kvaliteta života građana u državama Zapadnog Balkana.

Andrijana Lazarević,
Beogradska otvorena škola

*Delovi teksta odnosno citati preuzeti su iz govora Vladimira Bilčika i Dušana Reljića na panelu *Partners in Crisis – Institutional (non) functioning in time of crisis*, održanom u okviru konferencije Move. Link. Engage u organizaciji Beogradske otvorene škole.

Ekonomija i pandemija

(NE)SAGLEDIVE POSLEDICE I MOGUĆA REŠENJA

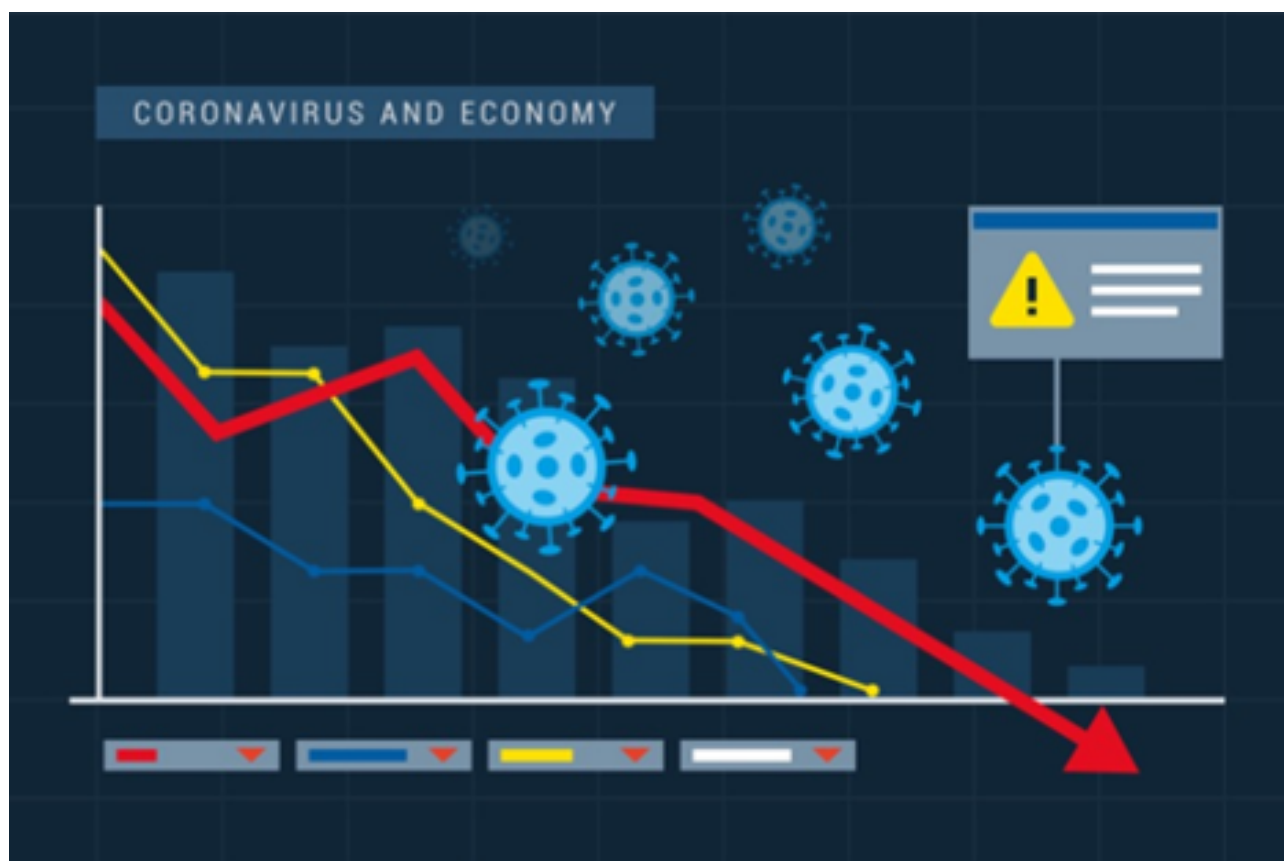
Srbija je u krizu ušla s depozitom od četiri milijarde evra, dok su paketi pomoći države prešli cifru od milijardu i po evra. Ova pomoć mikro, malim i srednjim preduzećima istekla je u septembru i pitanje je da li će i koje nove mere država preduzeti. Ukoliko se i dostavi novi paket pomoći, Srbiji prema procenama MMF-a prethodi otpuštanje između 140.000 i 160.000 radnika, a očekuje se pad BDP-a na -5,6%.

Globalno društvo i svetska ekonomija su, kao što znamo, pretrpeli vidne posledice zbog krize izazvane pandemijom, a one će se u narednom periodu tek osetiti. Najvažnija pitanje je kako će se svetska ekonomija, s jedne strane, i države pojedinačno, s druge strane, nositi s posledicama i efektima ove krize, kao i koja su potencijalna rešenja.

Na samom početku krize, ali i tokom nje, mnoge kompanije su prepoznale važnost promena i prilagođavanja i većina njih je transformisala postojeće poslovne modele.

Različita istraživanja pokazuju da su mala i srednja preduzeća u Srbiji najviše pogođena ovom krizom, a pojedina mikropreduzeća su imala i do 70% pada prihoda u odnosu na prošlu godinu.

Vlade širom Evrope i dalje obezbeđuju pakete ekonomskih mera za mala i srednja preduzeća, ona preduzeća koja ne uspevaju da profitabilno i efikasno posluju. Međutim, brojke su zabrinjavajuće. Ukupna vrednost paketa pomoći svih zemalja sveta trenutno je 10.000 milijardi dolara dok globalni javni dug iznosi 101% ukupnog svetskog bruto društvenog proizvoda (BDP). Drugim rečima, ekonomske posledice su pre uporedive s posledicama krize nakon Drugog svetskog rata, a znatno manje s finansijskom krizom iz 2008. godine. Brojni su podaci i izveštaji o sve pesimističnijem scenariju oporavka svetske i domaće privrede, a čini se da javno mnjenje nije toga svesno.

Izvor: <https://www.seattlebusinessmag.com/>

Iz ugla javnog zdravlja

SVE BOJE VAZDUHA

Ljudi koji su hronično izloženi zagađenom vazduhu najčešće pate zbog bolesti pluća i srca. U sredinama gde je prekomerno zagađenje u kontinuitetu prisutno, stopa hroničnih bolesti raste, pa tako i verovatnoća da se razvije ozbiljna respiratorna bolest poput covid-19.

Sredinom oktobra formalno počinje grejna sezona. S hladnijim vremenom i toplane počinju s radom, a domaćinstva koja nisu na mreži koriste unapred spremljen ogrev. Boje na temperaturnim mapama u vremenskoj prognozi se kreću od svetloplave do tamnoplave. Temperaturna mapa na vremenskoj prognozi, međutim, nije jedina mapa koja menja boju u ovo doba jeseni. Mape koje prate stanje aerorozagađenja takođe menjaju svoje nijanse s početkom grejne sezone. Već smo prethodnih dana videli da su mnogi gradovi ušli u „crveno“, što je boja koja obično simbolizuje da je vazduh zagađen iznad dozvoljenih vrednosti, te da uskoro možemo očekivati i prelazak u ljubičastu, koja simbolizuje najveće zagađenje.

Čini se da je zagađenje vazduha iz godine u godinu problem koji okupira pažnju javnosti više od svih drugih problema koji postoje u oblasti zaštite životne sredine. Možda je reč o tome što mu, za razliku od nekih drugih problema, svi svedočimo „iz prve ruke“ i što je lošim vazduhom, po zvaničnim podacima, neposredno ugroženo preko tri miliona građana i građanki Srbije. Vazduh okupira pažnju javnosti i zato što su uzroci problema, posledice, kao i rešavanje, nešto što zahteva saradnju širokog

kruga ljudi iz različitih sfera: od hemičara, preko inženjera, pravika do doktora.

Covid-19 i zagađeni vazduh

U predstojećoj grejnoj sezoni, možda bi upravo perspektiva javnog zdravlja mogla da ima presudan uticaj na način na koji razgovaramo o kvalitetu vazduha. Razlog nam je svima dobro poznat, a to je činjenica da je zdravstvena kriza globalnih razmera u velikoj meri uticala na živote svih nas u toku ove godine. Pojačan fokus na krizu uzrokovanu pandemijom virusa korona može imati veliki uticaj i na poimanje problema zagađenja vazduha, upravo zato što postoje naznake da se izloženost zagađenom vazduhu može biti povezana s većom stopom oboljevanja od virusa korona.

Ljudi koji su hronično izloženi zagađenom vazduhu najčešće pate zbog bolesti pluća i srca. U sredinama gde je prekomerno zagađenje u kontinuitetu prisutno, stopa hroničnih bolesti raste, pa tako i verovatnoća da se razvije ozbiljna respiratorna bolest poput covid-19. Dugotrajna izloženost zagađivačima kao što su praškaste čestice (PM2.5), azot-dioksid (NO₂) i sumpordioksid (SO₂) mogu smanjiti funkciju pluća i izazvati respiratorne bolesti. Takođe, pokazalo se da ovi zagađivači izazivaju uporni inflamatorni odgovor čak i kod relativno mladih ljudi i da povećavaju rizik od zaraze virusima koji ciljaju respiratorni trakt. Patogen koji uzrokuje covid-19 – SARS-CoV-2 – jedan je od takvih virusa.

Izvor: <https://balkangreenenergynews.com/>

Nekoliko studija¹ već je nagovestilo da loš kvalitet vazduha može dovesti ljude do većeg rizika od zaraze virusom i rizika od ozbiljnih bolesti i smrti. Američka studija² otkrila je da je čak i mali porast koncentracije PM2.5 od jednog mikrograma po kubnom metru povezan sa 8% porasta stope smrtnosti od covid-19. Takođe, još jedno istraživanje³ proučavalo je vezu između slučajeva covid-19 i izloženosti zagađenju vazduha u Holandiji i otkrilo da bi ekvivalentna stopa smrtnosti za tu zemlju mogla biti čak i do 16,86%.

Nekoliko studija je već nagovestilo da loš kvalitet vazduha može dovesti ljude do većeg rizika od zaraze virusom i rizika od ozbiljnih bolesti i smrti. Američka studija otkrila je da je čak i mali porast koncentracije PM2.5 od jednog mikrograma po kubnom metru povezan sa 8% porasta stope smrtnosti od covid-19.

¹ *Can atmospheric pollution be considered a co-factor in extremely high level of SARS-CoV-2 lethality in Northern Italy?* Edoardo Conticini, Bruno Frediani, and Dario Carob, 2020 April

² *Exposure to air pollution and COVID-19 mortality in the United States: A nationwide cross-sectional study*, Xiao Wu, Rachel C. Nethery, Benjamin M. Sabath, Danielle Braun, Francesca Dominici, 2020 May

³ *Air Pollution Exposure and COVID-19*, Matthew A. Cole, Ceren Ozgen, Eric Strobl, 2020 June

Stalno izlaganje zagađenom vazduhu poznati je uzrok poteškoća s disanjem i drugih hroničnih zdravstvenih stanja s plućima i srcem te je poznato da zagađenje vazduha slabi imunološki sistem, ugrožavajući sposobnost ljudi da se izbore sa infekcijom, a ljudi koji pate od posledica zagađenog vazduha ranjiviji su na efekte covid-19.

Još uvek je prerano za donošenje konačnih zaključaka na ovu temu. Potrebno je još vremena, podataka i istraživanja za sasvim pouzdane zaključke. Međutim, ono što je izvesno je da nam za konkretne mere i bolju međusektorsku saradnju na rešavanju problema zagađenja vazduha ponestaje vremena. Potrebno je i reći da za dobra rešenja i pomak napred nikad nije prekasno, te se nadamo da će ova nova perspektiva i svest svih o značaju očuvanja javnog zdravlja, dovesti i do pomaka na planu rešavanja zagađenja vazduha.

*Srđan Kukulj, Alijansa za zdravlje i životnu sredinu,
Ognjan Pantić, Beogradska otvorena škola*

*U izradi teksta korišćeni su delovi analize o povezanosti zagađenja kvaliteta vazduha i oboljevanja od covid-19, koju koautor teksta izrađuje u saradnji s Beogradskom otvorenom školom. Analiza će biti objavljena u novembru tekuće godine.

PRVI IZVEŠTAJ O VLADAVINI PRAVA U EU

Predsjednica Evropske komisije Ursula von der Lajen predstavila je 30. septembra 2020. godine prvi Izveštaj o vladavini prava u Evropskoj uniji. Analizirane su četiri glavne tematske oblasti: nacionalni pravosudni sistemi država članica; okvir za borbu protiv korupcije; medijski pluralizam i sloboda; institucionalna pitanja koja se odnose na ravnotežu i kontrolu vlasti.

Izveštaj o vladavini prava u EU nastao je kao rezultat bliskog dijaloga između nacionalnih vlasti država članica i drugih zainteresovanih strana i predstavlja jednu od vodećih inicijativa u Programu Evropske komisije za 2020. godinu.

Ovaj Izveštaj je i deo novog sveobuhvatnog Evropskog mehanizma vladavine prava, najavljenog u „Političkim smernicama nove Evropske komisije 2019-2024“, koji predstavlja široku inicijativu za delovanje na nivou Evropske unije u delu koji se odnosi na jačanje demokratije, jednakosti i poštovanja ljudskih prava. Cilj Evropskog mehanizma za vladavinu prava jeste promocija vladavine prava i preventivno reagovanje na probleme koji se jave ili koji imaju potencijal da se prodube. S tim u vezi, fokus je na unapređenju razumevanja i svesti o potencijalnim pitanjima u ovoj oblasti, njihovom daljem razvoju, ali i prepoznavanju izazova u oblasti vladavine prava i pomoć državama članicama

Izveštaj o vladavini prava Evropske unije predstavlja preventivni instrument evropskog mehanizma za vladavinu prava kako bi se razmotrila ključna kretanja u ovoj oblasti u EU, kako pozitivna, tako i negativna, ali i predstavila konkretna situacija u svakoj od država članica. Izveštaj ne predstavlja mehanizam za sankcionisanje.

EU da pronađu rešenja. U okviru ovog mehanizma predviđen je postupak godišnjeg dijaloga između Evropske komisije, Saveta EU i Evropskog parlamenta s državama članicama, te nacionalnim parlamentima, civilnim društvom i drugim zainteresovanim stranama u oblasti vladavine prava. Izveštaj o vladavini prava predstavlja osnovu ovog novog postupka.

Tematske oblasti

Izveštaj o vladavini prava Evropske unije predstavlja preventivni instrument Evropskog mehanizma za vladavinu prava kako bi se razmotrila ključna kretanja u ovoj oblasti u EU, kako pozitivna tako i negativna, ali i predstavila konkretna situacija u svakoj od država članica radi prepoznavanja mogućih

Izvor: <https://www.euractiv.com/>

problema i utvrđivanja najboljih praksi za njihovo otklanjanje. Izveštaj ne predstavlja mehanizam za sankcionisanje.

Sastoji se od opšteg dela Izveštaja i 27 poglavlja koja se odnose na pojedinačne države članice, u kome su iznete procene za svaku državu članicu posebno.

Takođe, Izveštaj obuhvata četiri glavne tematske oblasti: nacionalne pravosudne sisteme država članica; okvir za borbu protiv korupcije; medijski pluralizam i slobodu; institucionalna pitanja koja se odnose na ravnotežu i kontrolu vlasti.

Evropska komisija je podvukla da su u pripremi Izveštaja učestvovalе sve države članice, prvo uspostavljanjem nacionalnih kontakata tačkaka za vladavinu prava, što je vodilo uspostavljanju mreže za vladavinu prava i metodologije za izradu izveštaja i ocena Evropske komisije. Ova mreža predstavlja stalni kanal komunikacije između Evropske komisije i država članica koje su, u početnim fazama izrade Izveštaja, dostavile svoje pisane doprinose, nakon čega su organizovane (virtuelne) posete državama članicama tokom kojih se raspravljalo o stanju u oblasti vladavine prava kako sa pravosudnim vlastima tako i s drugim zainteresovanim stranama, poput udruženja medija i civilnog društva. Pre nego što je Izveštaj usvojen, države članice su imale priliku da Komisiji dostave najnovije podatke koji se na nju odnose.

Ovaj izveštaj predstavlja osnovu za dijalog o vladavini prava na nacionalnom i evropskom nivou i Evropska komisija poziva i ohrabruje i Evropski parlament i Savet EU da se uključe u debatu i razmotre ga, kao solidnu osnovu za dalju međuinstitucionalnu saradnju.

U delu koji se odnosi na okvir za borbu protiv korupcije, u Izveštaju se posebno ističu nedostaci u nekim državama članicama kada je reč o efikasnosti krivičnih istraga, gonjenju i presuđivanju u slučajevima korupcije, uključujući korupciju na visokom nivou.

Ključni (negativni) nalazi Izveštaja

Kada je reč o poglavlju koji se odnosi na pravosudne sisteme država članica, Izveštaj je pokazao da postoji ozbiljna zabrinutost u delu koji se tiče nezavisnosti sudstva u nekim državama članicama. U delu koji se odnosi na okvir za borbu protiv korupcije, u Izveštaju se posebno ističu nedostaci u nekim državama članicama kada je reč o efikasnosti krivičnih istraga, gonjenju i presuđivanju u slučajevima korupcije, uključujući korupciju na visokom nivou.

Kada se radi o medijskom pluralizmu i slobodi, ističe se zabrinutost usled identifikovanih slučajeva političkog pritiska na medije u pojedinim državama članicama. Pored toga, u pojedinim državama članicama, novinari i drugi medijski akteri suočavaju se s pretnjama i napadima zbog svog rada, iako su neke zemlje razvile prakse i uspostavile strukture i mere za podršku i zaštitu novinara. U oblasti institucionalnih pitanja koja se odnose na kontrolu i ravnotežu vlasti, kao zabrinjavajuće, u Izveštaju se pominje preveliko korišćenje procedure za donošenje zakona po hitnom i skraćenom postupku.

*Jelena Babić Barnes,
Beogradska otvorena škola*

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

Beogradska otvorena škola

Bulevar oslobođenja 177,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 60 3061 342

E: eupregovori@bos.rs

W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs

S: facebook.com/BOSPolicyLab

S: twitter.com/BOSPolicyLab

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Ukoliko želite da redovno dobijate bilten „**Progovori o pregovorima**”, prijavite se **OVDE**.

Stalo nam je do Vašeg mišljenja i povratne informacije – molimo Vas da s nama kontaktirate odgovorom na mejl eupregovori@bos.rs i pošaljete nam sugestije o tome kako možemo da poboljšamo ovaj bilten. Takođe, ukoliko smatrate da bilten nije relevantan za Vaš delokrug rada ili ako niste zainteresovani da ga primete ubuduće, možete nam poslati mejl na eupregovori@bos.rs.